

Balkányi Sz(abó) Lajos

(1823-1889)

népregeszerző és nótaköltő

Mihálydi (Nyírmihálydi) község szülötte. (Mihálydi, 1823, ápr. 5. - Debrecen, 1889. szept. 24.)

A debreceni ref. kollégiumban jogi tanulmányokat folytatott, majd 1843-ban táblai jegyző Pozsonyban. 1845-ben ügyvédi oklevelet szerzett Pesten. 1848-ban rövid ideig nemzetőr. 1867-71 között debreceni törvényszéki bíró, majd 1872-86-ban aljárásbíró.

Irodalmi működését 1845-ben a Pesti Divatlapnál kezdte, melybe (mint később is különféle lapokba) epigrammákat, verseket és prózai dolgozatokat írt. Számtalan népdalt is írt, melyek közül legismertebbek és országszerte danoltatnak: Káka tövén költ a ruca; Megégett a ró-

zsám keze; Helyre tyu tyu tyu; Jaj de magos a tokaji hegytető; Beh szépen szól az a klárinét; A bakancsos akkor csinos; A nadrágom zsinóros; Azt a kis lányt nem az anyja nevelte; és a Kossuth Lajos azt üzente.

Munkái:

1. *Lehel kürtje*. Hős rege 12 énekben. Debrecen, 1850. (2. kiadása 1868. képekkel.)
2. *Utazás a másvilágon*. Mulatságos versköltemény 10 énekben. 1855. (2. kiadás 1868.)
3. *Lajos pohara*, anakreoni danák, három pohárban, 1861.
4. *Kutasi Pista kulacsa*. Néprege. 1871. (Először a Kalauzban jelent meg.)
5. *Magyar ősmesék*, mint hitregék a magyar nép ajkáról véve s a világtörténettel egyeztetve, öt kötet. 1860-75. (Ism. Magyarország 1862. 241. sz.)
6. *Debrecen helynevei*. 100 helynévnek története, szájhagyományi és szónyomozási magyarázata. 1868. *Hajnal (Naptár) 1864.*; *Csokonai Album 230. 241.*; *Debrecen 1889. 187. 188. sz.*; *Petrik Könyvészete 348. és önletr. adatok (Márki S. gyűjteményéből).*

"Kossuth Lajos azt üzente..."

Nagy népszerűsége, általános elterjedtsége és számtalan változata miatt sokan természetesnek vélik, hogy a Kossuth-nóta népdal, esetleg egyházi vagy világi műdal. Pedig - jóllehet mindez igaz - a Kossuth-nóta mégsem népdal. Erről tanúskodik dallam- és strófaszervezete, és az a (cseppet sem mellékes) körülmény, hogy szerzője van szövegének is, dallamának is. Szerzője Balkányi Szabó Lajos aki végig küzdött a szabadságharcot, annak bukását követően pedig ügyvédi irodát nyitott Debrecenben. Széll Farkas irodalomkutató szerint Balkányi Szabó Lajos nemcsak a dalok szövegét írta, a nóták dallamának is ő a szerzője, pedig a kottát sem ismerte! A szerzőnek két társa is volt: egy cigányprimás és egy kántor.

A cigányprimás: Boka Károly (1808-1860), aki nem csupán Debrecenben és környékén örvendett népszerűségnek, hanem 20-24 tagú zenekarával Kossuthnak is kedvenc muzsikusa volt, a szabadságharc után pedig a rebellis város díszpolgárává választották. A jogásznótaszerző a cigányprimásnak a vonója alá dalolta a Kossuth-nótát is. A kottát azonban a cigányprimás sem ismerte, ezért a nóták lekottázására a debreceni nagytemplom kántorát kérték meg.

Balkányi Szabó Lajos és munkássága megismerhető Szabó András által létrehozott és vezetett Nyírmihálydi Magtármúzeumban.

A nevét az 1993-ban alakult „Nyírmihálydi Balkányi Szabó Lajos Asszonykórus” méltóan viseli.

A kórus 1995-től a KOTA és a Vass Lajos Szövetség tagja.

Szinte minden versenyen és minősítésen megmérettetik magukat. Teljesítményükről 1 ezüst, 4 arany és 1 dupla arany helyezést tanúskodik. Kiemelt arany minősítéssel távoztak a tarpai XXXIII. Népzenei Találkozóról, sőt, az Arany Páva díjra is felterjesztették a csoportot!

